

Hamd ve sena edilmek Allah'ın hakkıdır

Salih Bey: “On Birinci Sözü okurken, risâlede geçen, “Her cemâl ve kemâl sahibi, kendi cemâl ve kemâlini görmek ve göstermek istemesi sırrınca” hükmü kavramı kafama çok takılıyor. Bu hükmün insanlarda tezahürünü görmek mümkün. Aynı hükmün Allah (c.c.) için de geçerli olduğunu izah eder misiniz? Bu ne demektir ve bu hükmün kaynağı nedir?”

Allah yaratıcıdır ve yarattığı varlıklarla ilgili olarak takdir görmek, teşekkür edilmek, beğenilmek, hamd ve sena edilmek, övülmek, şükredilmek, hakkı teslim edilmek Allah'ın hakkıdır. Nitekim hamd; genel mânâsı itibarı ile mutlak medih, kayıtsız sena ve şartsız övgü demektir. Veyâ Bediüzzaman Hazretlerinin (ra) zengin tefekkür dilinde hamd; “sıfât-ı kemâliyyeyi izhâr etmektir” 1, yani Allah'ın bütün sıfatlarının kemâl derecede olduğunu bilmek, yâhut Allah'ı kemâl sıfatlar Sahibi bilmek; gücünü, kudretini, yüceliğini, izzetini, azametini, ulviyetini, saltanatını, hikmetini, vahdâniyetini ve sâir sıfatlarını O'nun zâtının lâzımı bilmek; Zât-ı Akdes'inin noksan sıfatlardan münezze, eksikliklerden uzak ve kusurlardan berî olduğunu takdir etmek; O'na eksiksiz ve kâmil mânâda îmân etmek ve bu îmânı söz ve fiil ile takrir etmek, yaşayışımızla ve ahlâkımızla göstermek demektir.

Kur'ân, “Elhamdülillâh” kelimesiyle söze başlar.² Zira kayıtsız şartsız hamd ve övgü, Allah'a aittir. Bütün mevcudatta övgü, medih ve sena sebebi olan iyilikler ve olgunluklar Allah'ındır. Ezelden ebede kadar, her kimden her kime karşı gelen ve gelecek medh ü sena varsa hepsi Allah'a aittir. Çünkü medih ve övgüye sebep olan nimet, ihsan, kemal, cemal ve hamd edilmeye sebep her ne varsa, hepsi Allah'ındır.³ “Elhamdülillâh” kelimesi, gerçek övgüyü, hakikî senayı ve methi doğrudan Allah'a (cc) verir. Çünkü kâinatta hadsiz olarak övülecek, sınırsız sena edilecek ve şartsız methedilecek birisi varsa, O da Allah Teâlâ'dır. Allah'tan başka hiçbir kimse, hiçbir şahıs, hiçbir varlık, hiçbir mevcut, hiçbir makam sahibi gerçek övgüye, senaya ve methedilmeye lâyık değildir; caiz de değildir.

İnsana gelince... Bilinmek, tanınmak, övülmek, takdir toplamak ve maharetlerini göstermek arzularının aşırısı insan için bir zaaftır, bir kusurdur, bir haddini aşmışlıktır. Çünkü insanın bu duyguları mübalâğalı olarak kullanmaya hakkı yoktur. Çünkü bu hak Allah'a aittir. Çünkü insanın varlıklar üzerinde hakkı yoktur. İnsanın hakkı sadece şükürdür ve Allah'a hamd ve sena etmektir.

Övülen insanın gururlanması, böbürlenmesi ve büyüklenmesi şeytanın bir tuzağıdır. Çünkü insanın gururlanmaya, böbürlenmeye ve büyüklenmeye hakkı yoktur. Çünkü büyük olan yalnızca Allah'tır. Allah büyüktür ve gururlanmaya hakkı ve liyakati vardır. İnsan büyüklenirken, böbürlenirken ve gururlanırken bundan dolayı Allah'tan utanmalıdır.

Allah methedilmek ister. Nitekim şükür ve hamd budur. Allah'ı övmek hem bizi terbiye eder, (çünkü şükür ve övgü bizim Allah'a olan vefa borcumuzdur) hem de Allah'ın bizim üzerimizdeki hakkıdır.

Diğer yandan Allah neden bilinmek ve tanınmak istemesin? Çünkü her şeyin, her güzelliğin, her olgunluğun, her kemâlâtın Sahibi de, kaynağı da, bizzat Allah'tır. Neden sonsuz cemalini ve sonsuz kemalini âyinelerde görmek ve göstermek istemesin? Allah Maruf'tur. Yani tanınan ve bilinendir. Meşhud'dur. Eserleriyle müşahede olunan ve görülendir. Matlub'dur, istenen ve aranandır. Mabud'dur, kendisine ibadet edilendir. Hamîd'dir, gerçek mânâda övgüye lâyık olandır. Mahmûd'dur, kullarınca övülendir. Allah'ın kendi cemalini görmek ve göstermek istemesi isimlerinin bir gereğidir. Bu gerekliliği şu hadis-i kutsîde de görüyoruz: Cenâb-ı Allah buyurmuştur ki: "Ben gizli bir hazine idim. Bilinmek istedim ve mahlûkatı yarattım."

Öte yandan, On Birinci Söz'ün başında geçen "cemal ve kemal sahibi" misalinin açılımı, aynı Söz'ün devamında yeterli şekilde yapılmaktadır.⁴ Cemal ve kemal Sahibi olan ve mahlûkatı "güzel ve eksiksiz yaratan" Cenâb-ı Hak Şâhid'dir, Hafîz'dir, Rakîb'tir, Basîr'dir, Semi'dir, Vedûd'dur. Yani Cenâb-ı Hak isimlerinin tecellilerini mahlûkat aynasında izleyen, muhafaza eden, gözeten, gören, işiten ve sevendir. Burada; "Allah'ın bunlara ne ihtiyacı var? Veya—hâşâ—başka Allah mı var? Ya da, başkasının gözüyle görmeye ne gerek var?" gibi sorular mesnetsizdir. Biz muhtaç olduğumuz için görüp gösterebiliriz. Ama Cenâb-ı Allah ihtiyaç içinde olmaktan müstağnidir, münezzehdir, müberrâdır, beridir, uzaktır, muallâdır. Cenâb-ı Hak sırf öyle dilediği için ve böyle irade buyurduğu için görür, gözetir, muhafaza eder, müşahede eder ve gösterir.

Dipnotlar:

1- İşârât'ül-İ'câz, S. 23.

2- Fâtihâ Sûresi, 1/1.

3- Mektûbât, s. 230.

4- Sözlür, s. 113.